

UPPSALA
UNIVERSITET

SFBUP utbildningsdagar
11-12/5 2023

Diagnostik i förändring, styrkor och svagheter

Mia Ramklint

Professor i barn och ungdomspsykiatri

Uppsala universitet

UPPSALA
UNIVERSITET

Förändrad diagnostik inom BUP

Från:

**Problem mellan
föräldrar och barn (V61.20, Z62.820)**

Till:

”Psykiatrisk multidiagnostik”

UPPSALA
UNIVERSITET

Rätt eller fel?

DEBATT

Viktigt att förstå DSM:s begränsningar vid psykiatrisk diagnostik

Med sin skenbara enkelhet inbjuder DSM till symtombaserad snabbdiagnostik. Men sådan diagnostik saknar stöd i anvisningarna för hur systemet ska tillämpas, skriver Jörgen Herlofson. Rätt använt och med förståelse för dess begränsningar är DSM ett viktigt hjälpverktyg.

Jörgen Herlofson

psykiater, leg psykoterapeut, handledare, Empatica AB

Agenda

1. Kritik mot psykiatrisk diagnostik
2. Validitet
3. Reliabilitet
4. Kritik mot DSM-5
5. Psykometri och diagnostiska verktyg
6. Riktlinjer
7. Utmaningar

UPPSALA
UNIVERSITET

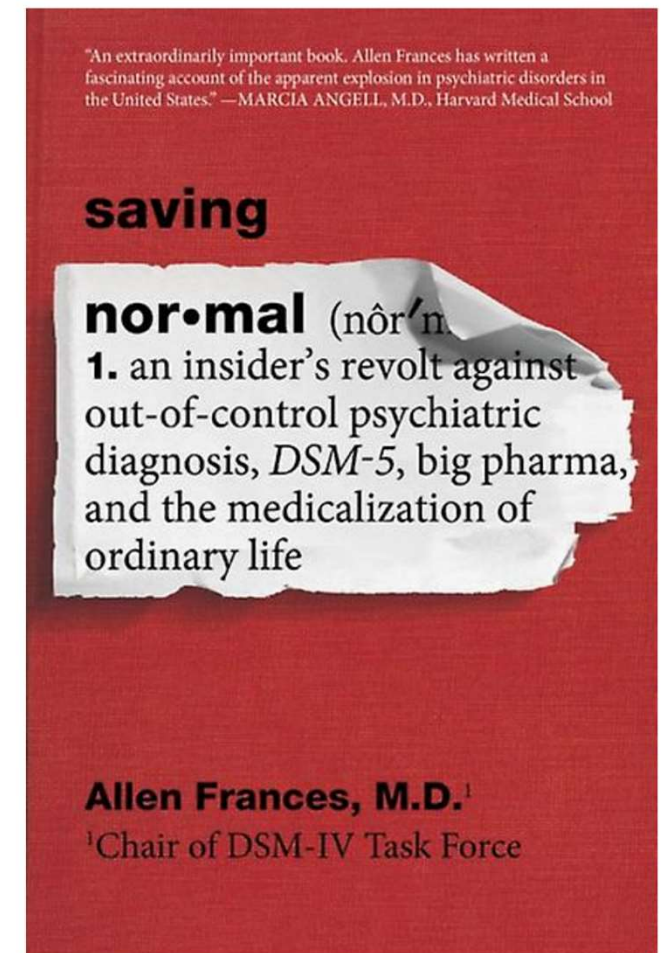
1. Kritik mot psykiatrisk diagnostik: brist på validitet och reliabilitet

Överdiagnostik och överbehandling inom psykiatrin?

Vi saknar ett systematiskt arbete kring de psykosociala faktorer som utlöst, bidragit till eller underhållit det psykiska illamåendet, skriver Herman Holm och Bo Knutsson som här resonerar kring svårigheten med diagnoser inom psykiatrin.

 Herman Holm
överläkare, psykiatri Malmö
Herman.Holm@skane.se

 Bo Knutsson
överläkare, psykiatri Trelleborg

UPPSALA
UNIVERSITET

Vad blir konsekvensen av dålig diagnostik?

- otillräcklig behandling, fel behandling, farligt, dödligt, olagligt
- förvånansvärt lite studerat.....

2. Validitet, meningsfullhet

Face validity:

Överensstämmelse mellan olika experters **subjektiva uppfattning** att en kategori definierats i överensstämmelse med en känd sjukdom

Predictive validity:

Hur väl en diagnos **förutsäger** t.ex ett visst vårdbehov, eller en viss prognos

Construct validity:

Att kategorin är **meningsfull**, jämförelse med t.ex. grad av sjukskrivning, mortalitet, vårdutnyttjande, hereditet

UPPSALA
UNIVERSITET

Feighner kriterierna av Robins & Guze

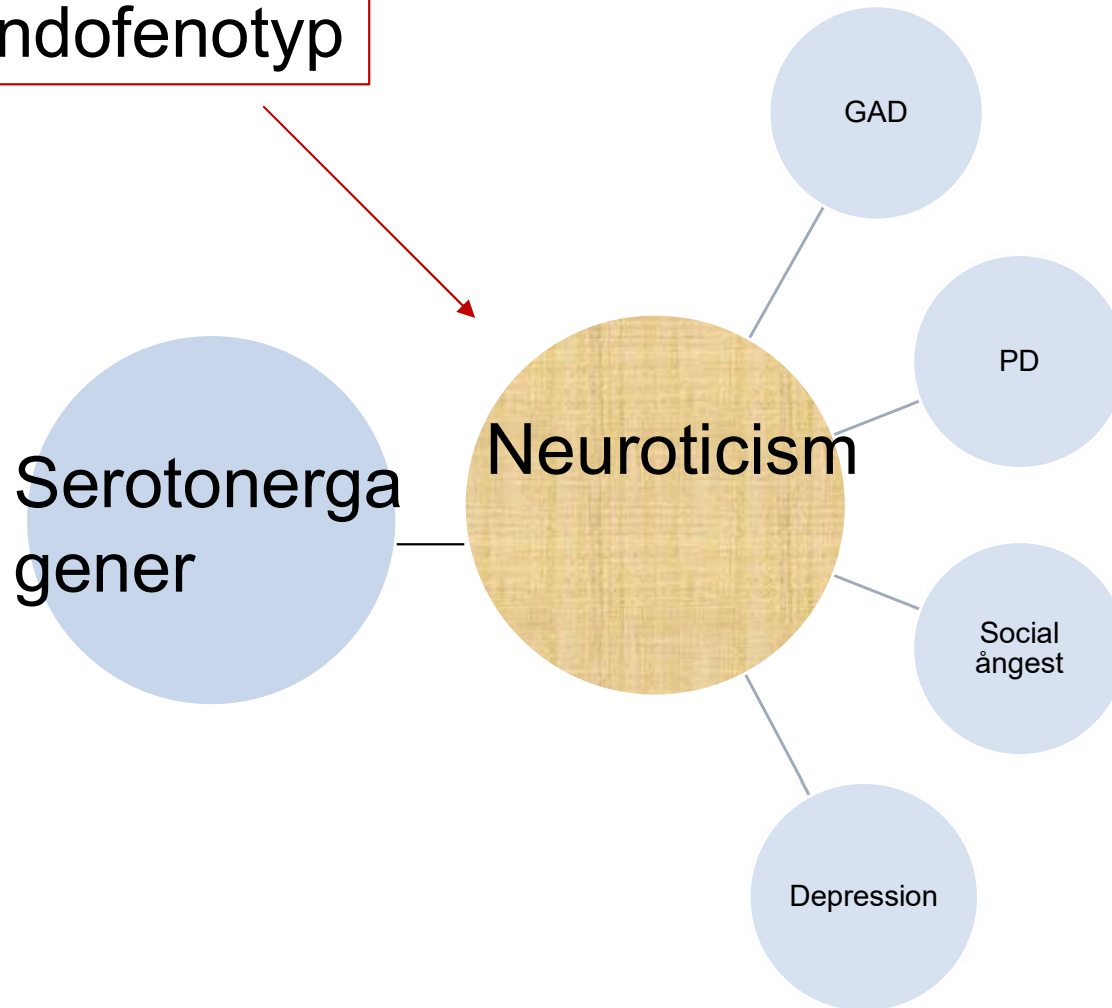
- Klinisk beskrivning av tillståndet ✓
- Familjestudier ✓
- Kännedom om biologiska markörer ✗
- Möjlighet till exklusion av andra tillstånd
- Uppföljningsstudier som styrker den diagnostiska avgränsningen

Robins & Guze. Establishment of diagnostic validity in psychiatric illness: its application to schizophrenia. Am J Psychiatry 1970;126: 983–987

Samsjuklighet

Endofenotyp

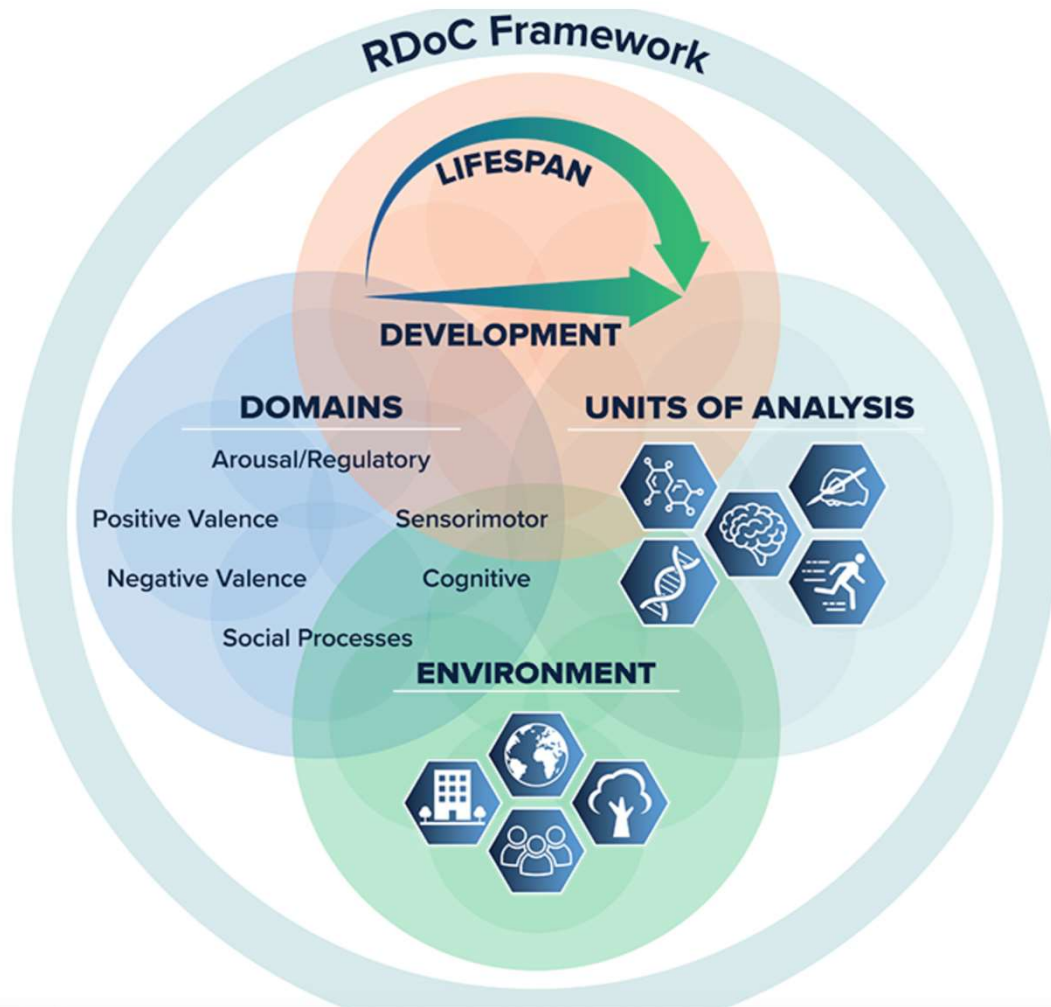

UPPSALA
UNIVERSITET

RDOC

Research Domain Criteria Initiative

National Institute
of Mental Health

UPPSALA
UNIVERSITET

3. Reliabilitet, tillförlitlighet

”there is no guarantee that a reliable system is valid,
but assuredly an unreliable system must be invalid”

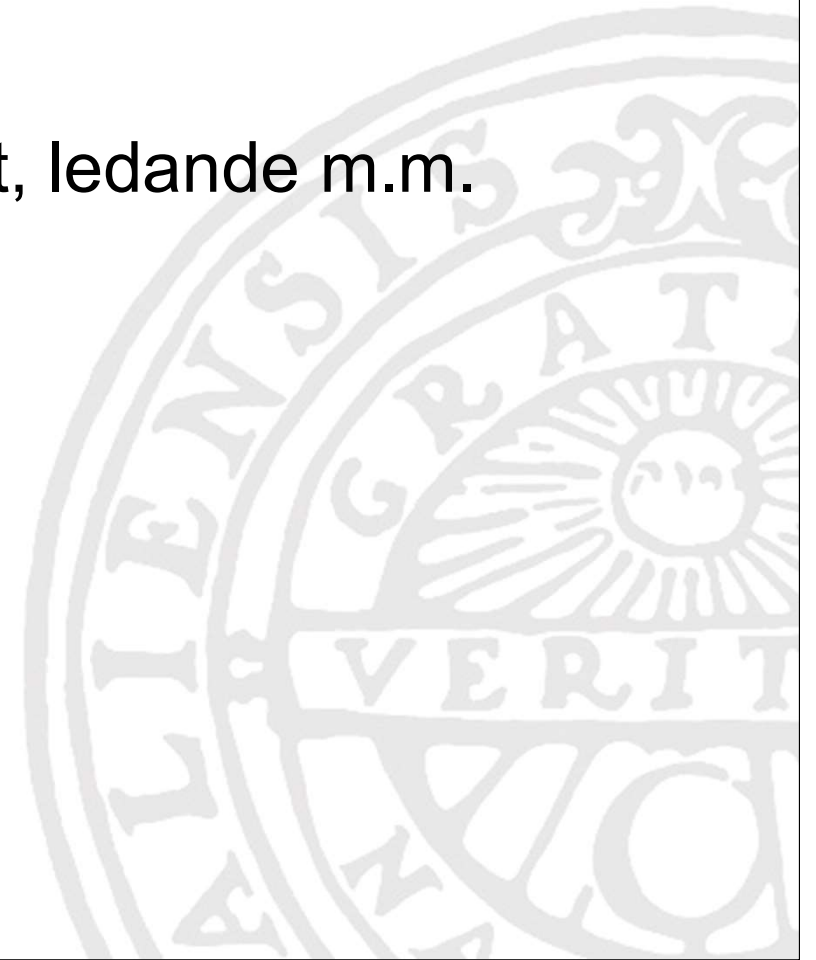
Spitzer & Fleiss

Kliniker är inte reliabla!

- Otillräckligt med information samlas in
- Förutfattade uppfattningar styr informationsinsamlandet
- Hur frågorna ställs, öppet, slutet, ledande m.m.
- Hur svaren tolkas

UPPSALA
UNIVERSITET

Klinisk diagnostik, bristande reliabilitet

- Kliniskt vs. kliniskt ställda diagnoser
- Alla diagnoser 0.24 (kappa)
- Strukturerade intervjuer vs. kliniskt ställda diagnoser
- Alla diagnoser 0.25 (kappa)

Miller PR. Inpatient diagnostic assessments: 2. Interrater reliability and outcomes of structured vs. unstructured interviews. Psychiatry Res. 2001 Dec 31;105(3):265-71

Steiner et al. A comparison of the structured clinical interview for DSM-III-R and clinical diagnoses. J Nerv Ment Dis. 1995 Jun;183(6):365-9.

Diagnostik, barn

Klinisk diagnos vs. diagnostisk intervju

Meta-analys, 138 artiklar, 38 inkluderade

Anorexia diagnos, den enda diagnos
som kliniker ställde tillförlitligt

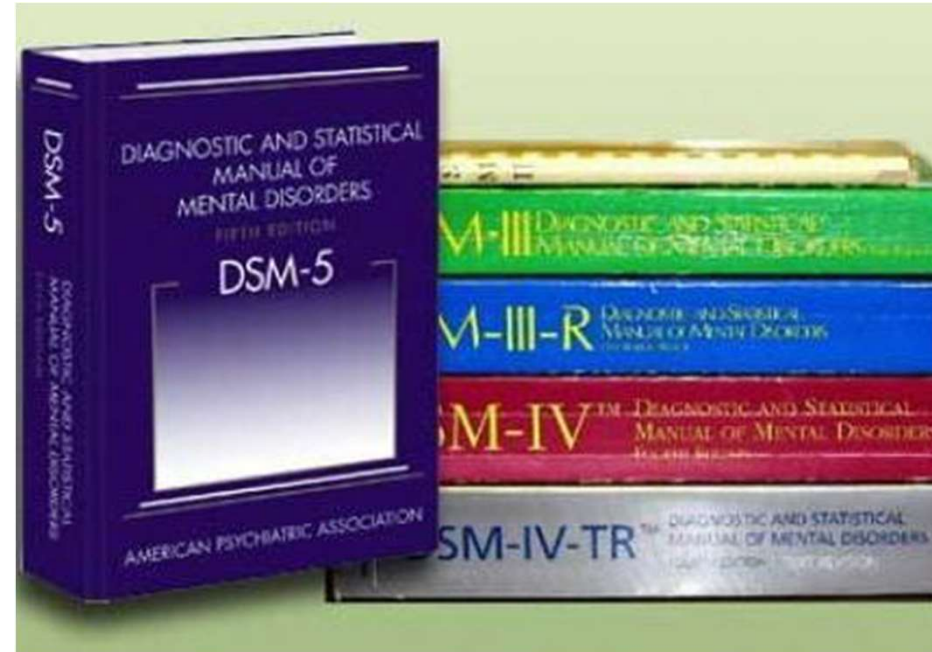
Rettew et al. Meta-analyses of agreement between diagnoses made from clinical evaluations and standardized diagnostic interviews. Int J Methods Psychiatr Res 18(3); 169-184. 2009.

UPPSALA
UNIVERSITET

Lösningen på reliabilitetsproblemet

Diagnostiska kriterier
Klassifikationssystem

Diagnostiska hjälpmedel;
intervjuer och
frågeformulär

Utbilda och träna
diagnostiker

UPPSALA
UNIVERSITET

Diagnostisk intervju

Diagnostisk intervju vs. diagnostisk intervju

Hög överensstämmelse för de flesta
diagnoser

Skre et al. High interrater reliability for the Structured Clinical Interview for DSM-III-R Axis I (SCID-I). Acta Psychiatr Scand. 1991 Aug;84(2):167-73

Zanarini et al. The Collaborative Longitudinal Personality Disorders Study: reliability of axis I and II diagnoses. J Pers Disord. 2000 Winter;14(4):291-9.

Interbedömarreliabilitet

Överensstämmelsen mellan olika psykiatriker som använder diagnostiska intervjuer är lika god som den mellan radiologer som tolkar röntgenbilder och mellan kardiologer som tolkar EKG

Helzer JE et al. Reliability of psychiatric diagnosis. II. The test/retest reliability of diagnostic classification. Arch Gen Psychiatry. 1977 Feb;34(2):136-41.

MINI-KID

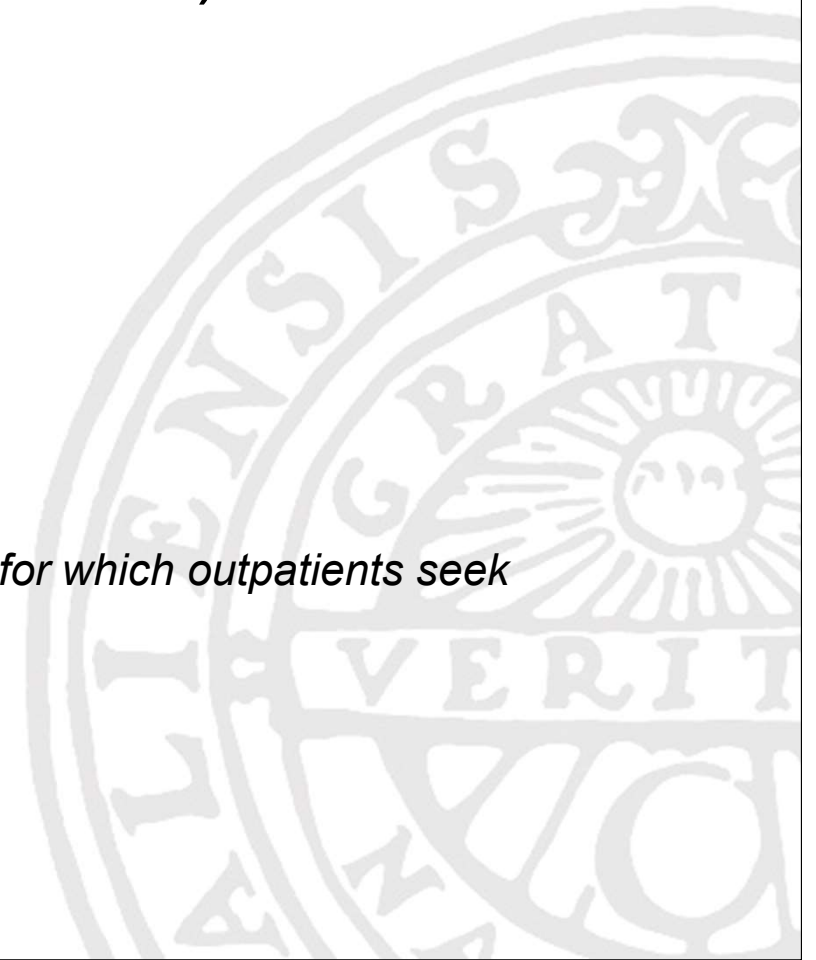

UPPSALA
UNIVERSITET

Vad händer när man använder strukturerade intervjuer?

Ökat andel patienter med:
ångestsyndrom (OCD, PTSD, Social fobi)
bipolärt syndrom II
missbruk
samsjuklighet

Zimmerman et al. Principal and additional DSM-IV disorders for which outpatients seek treatment. Psychiatr Serv. 2000 Oct;51(10):1299-304.

UPPSALA
UNIVERSITET

Introducing a Structured Interview Into a Clinical Setting

Childhood anxiety disorder clinic

ADIS-C/P, Anxiety Disorder Interview Schedule for
DSM-IV Child/ Parent version

Anxiety disorder NOS slutade att ställas

Vissa diagnoser ställdes oftare; GAD; 48 % vs. 0 %,
Specifik fobi; 30 % vs. 0 %, Separation anxiety
disorder 28 % vs. 6 %

Patienter och deras familjer var positiva, kände sig
informerade och mer motiverade till behandling

*Thienemann, Introducing a Structured Interview Into a Clinical Setting. J Am Acad
Child Adolesc Psychiatry. 2004 Aug;43(8):1057-60*

UPPSALA
UNIVERSITET

Psykiatrikerens roll när det gäller dålig reliabilitet?

Psykiatrikerna:

- använder inte de diagnostiska hjälpmedel som överbryggar flera av dessa problem
- använder hjälpmedlen på ett felaktigt sätt (t.ex. ställer diagnos utifrån resultatet på ett screeninginstrument)

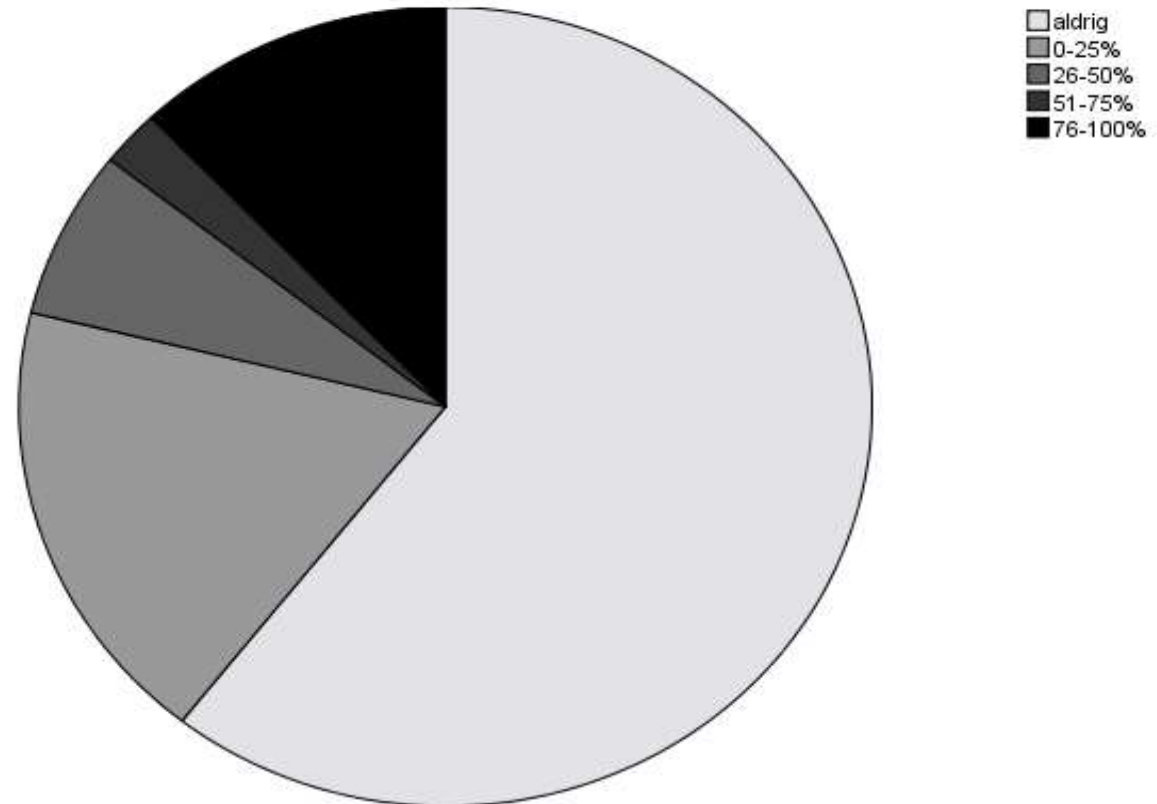

Hur många kliniker använder strukturerade intervjuer idag?

BUP, Sverige 2008 (SoS)

Hur stor andel av patienterna genomgår intervju

UPPSALA
UNIVERSITET

Gold standard

”Best estimate diagnosis”, *Leckman 1982*

”Longitudinal Expert All Data - LEAD”, *Spitzer 1983*

”Best estimate diagnosis”

Att väga samman den totala informationen från olika källor och göra en sammanfattande bedömning

klinisk intervju

strukturerad intervju

symtomskattningsskalor

anhörigintervju inkl ärftlighet

observationer över tid (journalanteckningar)

konsensus

Best-estimate diagnosis; inter-rater reliability *(Leckman, 1982)*

<i>Diagnos</i>	<i>Kappa</i>
Egentlig depression	0.86
Alkoholmissbruk/beroende	0.81
Drog missbruk	0.89
GAD	0.64
Paniksyndrom	0.71
Fobi	0.70
Cyclotymi	0.51
Hypopmani	0.57
Antisocial	0.76
Ingen diagnos	0.73

UPPSALA
UNIVERSITET

K-SADS-god prediktiv validitet

NORDIC JOURNAL OF PSYCHIATRY, 2017
VOL. 71, NO. 4, 270–276
<http://dx.doi.org/10.1080/08039488.2016.1276622>

ORIGINAL ARTICLE

Predictive validity of the K-SADS-PL 2009 version in school-aged and adolescent outpatients

Håkan Jarbin^{a,b}, Markus Andersson^{a,b}, Maria Råstam^{c,d} and Tord Ivarsson^{e,f}

4 BUP kliniker

239 patienter

K-SADS av 10 ST-läkare initialt

LEAD av två specialister, ett år senare

UPPSALA
UNIVERSITET

4. Kritik mot DSM-5

Psychological Medicine (2017), 47, 19–22. © Cambridge University Press 2016
doi:10.1017/S0033291716002129

COMMENTARY

The DSM revision process: needing to keep an eye on the empirical ball

A commentary on 'Expert consensus *v.* evidence-based approaches in the revision of the DSM' by Kendler & Solomon (2016)

M. B. First*

UPPSALA
UNIVERSITET

Brister DSM-5 i validitet och reliabilitet?

Field trials

Developmental

feasibility, reliability, validity, and clinical utility

Summative

Review > [Lancet Psychiatry](#). 2016 Jun;3(6):579-84. doi: 10.1016/S2215-0366(16)00048-1.

Epub 2016 Apr 25.

The importance of developmental field trials in the revision of psychiatric classifications

Michael B First¹

UPPSALA
UNIVERSITET

”Field trials” inför varje ny DSM version

Comparative Study > *Am J Psychiatry*. 2013 Jan;170(1):43-58.

doi: 10.1176/appi.ajp.2012.12070998.

DSM-5 field trials in the United States and Canada, Part I: study design, sampling strategy, implementation, and analytic approaches

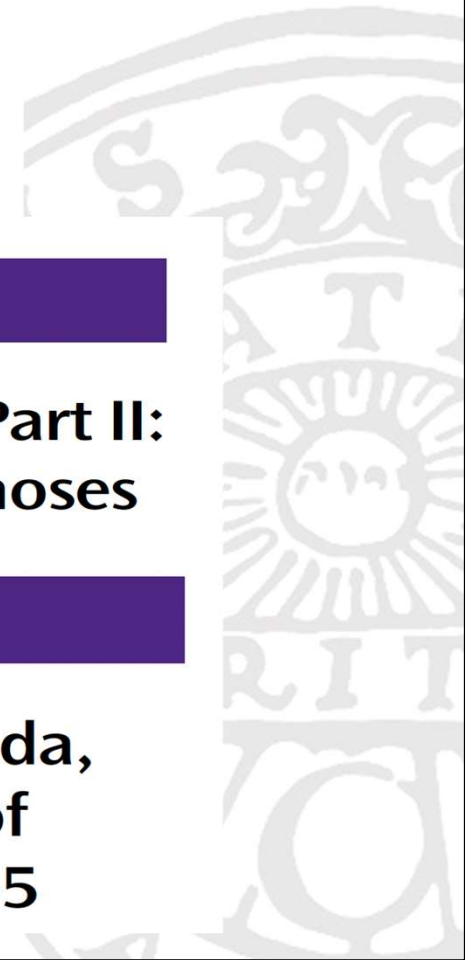
Diana E Clarke ¹, William E Narrow, Darrel A Regier, S Janet Kuramoto, David J Kupfer,
Emily A Kuhl, Lisa Greiner, Helena C Kraemer

Article

DSM-5 Field Trials in the United States and Canada, Part II: Test-Retest Reliability of Selected Categorical Diagnoses

Article

DSM-5 Field Trials in the United States and Canada, Part III: Development and Reliability Testing of a Cross-Cutting Symptom Assessment for DSM-5

UPPSALA
UNIVERSITET

ORIGINAL ARTICLE

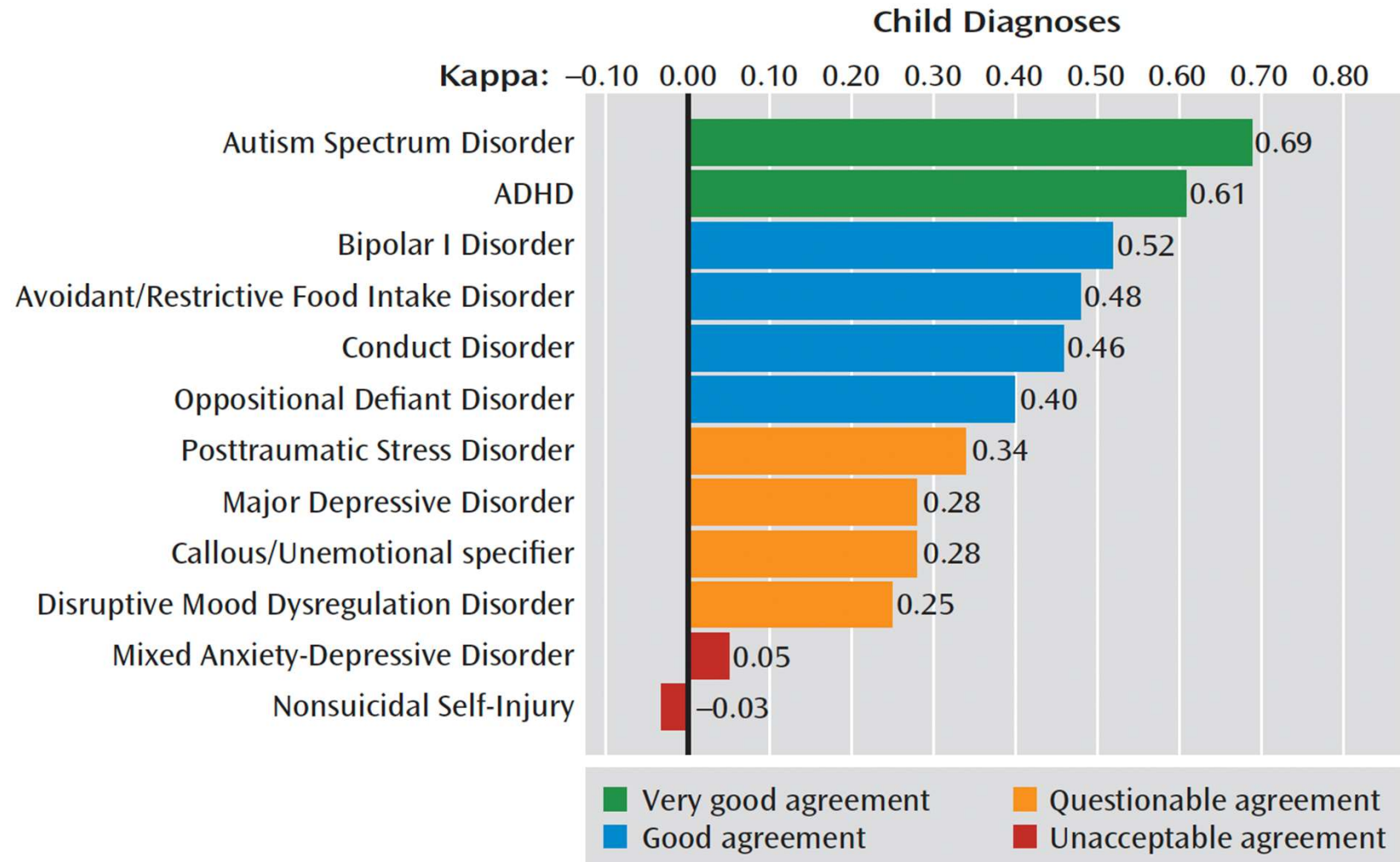
A Critique of the *DSM-5* Field Trials

K. Dayle Jones, PhD, LMHC

- Universitetskliniker & vanliga kliniker, olika professioner inom psykiatri/BUP, men ingen från primärvården + stora avhopp
- Låga krav på reliabilitet
- Inget krav på diagnostiska intervjuer
- Väldigt få aspekter av validitet undersöktes
- Effekten av sänkta trösklar undersöktes inte

Dålig reliabilitet

5. Psykometri och diagnostiska verktyg

En psykiatriker måste

- att förstå hur olika diagnostiska system och diagnostiska hjälpmedel tagits fram och utvärderats

- kunna välja diagnostiska hjälpmedel (screening, diagnostik, symtomskattning) utifrån publicerade data och egen patientgrupp

UPPSALA
UNIVERSITET

Psykometriska egenskaper

Validitet

Reliabilitet (test-retest, inter-rater)

Sensitivitet

Specificitet

Positivt och negativt prediktionsvärde

Diagnostisk tillförlitlighet

Prevalensens betydelse

	Sjuka	Friska	Total	Sensitivitet	Specificitet	Positivt prediktions-värde	Negativt prediktions-värde
Prevalens 20%							
Positiva	190	40	230	95	95	83 (190/230)	99 (760/770)
Negativa	10	760	770				
Total	200	800	1000				
Prevalens 5%							
Positiva	48	47	95	96	95	51(48/95)	100 (903/905)
Negativa	2	903	905				
Total	50	950	1000				

UPPSALA
UNIVERSITET

Instrument för screening och symtomskattning

Svensk översättning

Validerad

Fritt tillgänglig

6. Riktlinjer SoS

SoS riktlinjer	Specificerade diagnostiska intervjuer	Specificerade självbedömningsinstrument	Specificerade tester
adhd	-	-	-
depression/ångest	+	-	-
schizofreni	-	-	-
missbruk/beroende	+	+	-

Riktlinjer SFBUP

SFBUP riktlinjer	Specificerade diagnostiska intervjuer	Specificerade självbedömningsinstrument	Specificerade tester
autism	+	+	+
adhd	(+)	+	(+)
beteendesyndrom	-	+	-
bipolär	(+)	+	-
depression	-	+	-
trauma och stressrelaterade syndrom	-	+	-
ångest och tvångssyndrom	(+)	+	-
PANDAS	+	+	+

7. Utmaningar

Utbilda kliniker i psykiatrisk diagnostik

Säkerställa att LEAD diagnostik används

Validera instrument

Riktlinjer för användning av validerade, fritt tillgängliga instrument

UPPSALA
UNIVERSITET

SFBUP

Inventera

Stödja utveckling

Utbilda

Rekommendera

UPPSALA
UNIVERSITET

Tack för att ni lyssnade

